

Filip IV. Lijepi i Avinjonsko sužanjstvo

Bogut, Mirna

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:321965>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-19**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE J.J.STROSSMAYERA U OSIJEKU

FILOZOFSKI FAKULTET U OSIJEKU

ODSJEK ZA POVIJEST

MIRNA BOGUT

FILIP IV. LIJEPI I AVINJONSKO SUŽANJSTVO

ZAVRŠNI RAD

Mentor: prof. dr. sc. Ivan Balta

Sumentor: dr. sc. Ivana Jurčević

Osijek, 2016.

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Engleski jezik i književnost i Povijest

Mirna Bogut

Filip IV. Lijepi i Avinjonsko sužanjstvo

Završni rad

Humanistička znanost

Povijest

Hrvatska i svjetska srednjovjekovna povijest

Mentor: prof. dr. sc. Ivan Balta

Sumentor: dr. sc., v. asist. Ivana Jurčević

Osijek, 2016.

FILIP IV. LIJEPI I AVINJONSKO SUŽANJSTVO

SAŽETAK

U ovome radu prikazani su događaji vezani uz vladavinu kralja Filipa IV. Lijepog čija je posljedica bila premještanje papinog sjedišta u Avignon. Filip IV. Lijepi francuski je kralj poznat po svojoj pohlepi za novcem i ratnim pohodima na Englesku i borbama za francuske pokrajine. Sukobio se s papom Bonifacijem VIII. Problem su bili porezi koje je Filip nametnuo, a papi ti porezi nisu odgovarali jer su praznili njegovu blagajnu. Papa izdaje bulu *Clericis Laicos* u kojoj vjernicima zabranjuje plaćanje poreza bez suglasnosti Katoličke Crkve. Nakon Bonifacijeve smrti u papinsku stolicu sjeda Klement V. Filip ga pokušava iskoristiti da ukine templarski kako bi se okoristio njihovim bogatstvom i imanjima. Klement V. seli svoju rezidenciju u Avignon. Tada počinje posebno razdoblje u crkvenoj povijesti zvano Avignonsko sužanjstvo. Tijekom tog razdoblja na papiskom se stolici izmijenilo 6 papa koji su bili francuskog podrijetla. Najpoznatiji je papa Grgur XI. koji odlučuje stati na kraj papinskom izgnanstvu u Avignonu i vratiti sjedište u Rim. To je i učinio 1376. godine. Tada svečano ulazi u Rim, a svoju rezidenciju smješta u Lateranu.

Ključne riječi: Filip IV., Francuska, Avignon, Bonifacije VIII., Klement V.

SADRŽAJ

1. UVOD	4
2. FILIP IV. LIJEPI.....	5
3. DOLAZAK FILIPA IV. LIJEPOG NA VLAST	6
3.1. PROMJENE NA DVORU I U ZEMLJI.....	7
3.2. NAMETANJE POREZA I PUNJENJE DRŽAVNE BLAGAJNE.....	9
4. ODNOSI S ENGLESKOM.....	10
5. PAPA BONIFACIJE VIII.	12
5.1. SUKOB PAPE I VLADARA FRANCUSKE I ENGLJSKE	13
5.2. BULA CLERICIS LAICOS	14
5.3. JUBILEJ	15
5.4. BULA UNAM SANCTAM.....	16
6. KLEMENT V.....	18
7. AVIGNONSKO SUŽANJSTVO.....	19
7.1. CRKVA U AVIGNONU.....	21
7.2. NAPUŠTANJE AVIGNONA	24
8. UKIDANJE TEMPLARA.....	25
9. FILIPOVI NASLJEDNICI.....	26
10. ZAKLJUČAK	27
POPIS LITERATURE	28

1. UVOD

Ključna je osoba ovoga završnoga rada francuski vladar Filip IV. Lijepi zbog čijih će djela doći do premještanja papinskog sjedišta u Avignon. To je razdoblje poznato u povijesti kao Avinjonsko sužanjstvo papinstva. Francuski dvor u vrijeme Filipa IV. Lijepog bio je pun intriga. Nakon smrti svoga oca i brata, Filip dobiva obrazovanje primjereno budućem vladaru. Međutim, obrazovanje koje je dobivao prvih godina svoga života ostavilo je velik utjecaj na njega te će igrati veliku ulogu u njegovim vladarskim odlukama. Zbog brojnih ratova ispraznio je državnu blagajnu, a istu je pokušao napuniti zaduživanjima kod templara. Iako mu se teritorij povećao, a vlast ojačala, Filip je poznat po negativnim značajkama svoje vladavine. Njegova se vladavina smatra prvom apsolutističkom vladavinom u kojoj on sam donosi odluke, a sva je vlast u njegovim rukama kao i u rukama njegovih dvorskih laskavaca. Dolazi do pojave nacionalne solidarnosti, do osjećaja jedinstva i sloge među kraljem i narodom. Također, dolazi i do slabljenja crkvene vlasti. Još za vrijeme Filipove vladavine sjedište Crkve seli na crkveni posjed u Avignonu gdje će ostati i nakon Filipove smrti. Tada će se na čelu Katoličke Crkve izmijeniti čak šest papa koji su bili francuskog podrijetla i nakloni francuskoj vlasti.

2. FILIP IV. LIJEPI

Filip IV., poznat još i pod nazivom Filip Lijepi¹, rođen je 1268. u Fontainebleau u Francuskoj. Umro je 29. studenog 1314. u istom gradu. Rođen je za vrijeme vladavine svoga djeda Luja IX. Filip IV. bio je sin Filipa III. Smjelog i Izabele Aragonske. Imao je svega 3 godine kada mu je majka umrla na povratku iz križarskog rata. U svojim ranim godinama nije često viđao oca koji se zbog gubitka supruge povukao u sebe i zatrpao raznim administrativnim i državnim poslovima.²

Godine 1274. njegov se otac ponovno ženi. Filipova maćeha bila je Marie de Brabant čiji je dolazak na francuski dvor započeo nizom intriga na francuskom dvoru. Iste te godine na dvor dolazi i Ivana, buduća nasljednica pokrajine Champagne i Navarre. U to vrijeme izbjeglica, Ivana postat će Filipova nevjesta kada napuni 12 godina.³

Filipov brat Luj iznenada umire 1276. godine što je Filipa učinilo nasljednikom francuske krune. Ovaj događaj potaknuo je mnoga nagađanja kako je upravo Filipova maćeha odgovorna za Lujevu iznenadnu smrt. Luj je navodno otrovan, a motiv je bio ukloniti buduće kraljeviće s linije za nasljeđivanje prijestolja. Ovaj splet događaja, koji nikad nije u potpunosti razjašnjen, prouzročio je u Filipu veliko nepovjerenje prema drugima te osjećaj nesigurnosti. Kao mladić svoj uzor pronalazi u Luju IX. Smatrao je kako je njegova dužnost postići ciljeve koje si je Luj IX. zacrtao za vrijeme svoga života što će dijelom obilježiti njegovu vladavinu.⁴

---

¹ Fran. Philippe Le Bel, eng. Philip The Fair

² Elizabet A. R. Brown, Philip IV King of France, <https://www.britannica.com/biography/Philip-IV-king-of-France#ref248043>

³ Isto

⁴ Isto

3. DOLAZAK FILIPA IV. LIJEPOG NA VLAST

Nakon smrti kralja Filipa III Smjelog na prijestolje personalne unije stupa njegov sin Filip IV, 5. listopada 1285. godine tijekom neuspješnog pohoda na Aragonsko kraljevstvo. Francuska i Navarra u zadnjoj godini kraljevanja Filipa III. sklapaju personalnu uniju. Dolaskom na prijestolje Filip IV. donosi povećanje teritorija svom kraljevstvu. Okrunjen je za kralja 6. siječnja 1286. godine godine u Reimsu. Dolazak Filipa IV. na vlast smatra se velikom prekretnicom u kršćanstvu Francuske. Filip je bio drugorođeni sin što je tada značilo da će njegov odgoj biti vjerski. Ranije spomenuta smrt Filipovog starijeg brata 1276. godine okreće Filipov odgoj na državnički. Tijekom njegove vladavine na vidjelo će izlaziti njegov vjerski odgoj i ideali.⁵

Žena Filipa IV. bila je baštinica Navarre i Šampanjske grofovije. Filip IV. je zahvaljujući ženidbenoj vezi s Ivanom Navarskom bio i kralj Navarre od 1284. godine do svoje smrti.⁶Njezinom su udajom ti posjedi pridruženi francuskoj kraljevskoj domeni. Sva velika lena bila su podvrgnuta kruni, osim Guyenne, koja je bila u posjedu engleskog kralja, Bretanje i Flandrije. Nadimak „Lijepi“ dobio je jer je po izjavama suvremenika njegov izgled nadilazio izgled svih muževa tadašnjeg svijeta.⁷

Rat za Aragonsko prijestolje smatrao je pogreškom, ali je ipak pratio oca u tom pohodu. Nakon smrti svog oca, novi kralj si za prvi državnički posao uzima sklapanje mira sa Aragonskim kraljevstvom. Vojne operacije su prestale 1285., a mir je bio sklopljen tek nekoliko godina poslije. Kralj je želio sačuvati snage te ih iskoristiti za korisnije i praktičnije ciljeve.⁸

---

⁵Henri Pirenne, , *Povijest Europe*, Marijan tisak, Split, 2005. , str. 242.

⁶Elizabet A. R. Brown, Philip IV King of France, <https://www.britannica.com/biography/Philip-IV-king-of-France#ref248043>

⁷Isto

⁸H. Pirenne, *Povijest Europe*, str. 242.

3.1. PROMJENE NA DVORU I U ZEMLJI

Došavši na vlast, Filip je naredio da se u zemlji provede istraga kraljevskih službenika. Njegov je cilj bio reformirati državnu upravu i administraciju. Pronalazak onih koji svoj posao nisu radili dobro i koji su oštetili državu bio je prvi korak prema reformama. Ovim je potezom Filip učvrstio položaj monarhije, ali i razljutio velikaše, plemiće i svećenike. Filip uvodi novine, za savjetnike postavlja nove ljude i njima jedinima daje informacije o svojim namjerama i političkim potezima. Zbog toga se smatralo da je kralj pao pod utjecaj vlastitih savjetnika, što zapravo nije bio slučaj.⁹

Filip IV. okružio se savjetnicima koji su bili laskavi i radili sve po očekivanjima kralja. Svi su ljudi koje je pozvao u vladu bili obični pravници¹⁰. Svi su imali svoju zadaću ili su bili zaduženi za upravljanje financijama. Neki su od njih: Pierre Flote, Enguerrand de Marigny, Guillaume de Nogaret, i sienski bankari braća Guidi.¹¹

Državna uprava i birokratizacija Francuske u to je vrijeme mnogo složenija nego u Engleskoj. Sve bitne odrednice kraljevske politike oblikuje isključivo kralj i njegov najuži krug već spomenutih suradnika. Za provedbu tih odluka brinuo se novi apčarat koji su činili razni službenici. Bili su rasuti po cijelom kraljevstvu kako bi činili široku mrežu kraljeve kontrole.¹²

Filipovi suradnici postaju posve novi politički suradnici koji do tada u Francuskoj nisu postojali. Oni označavaju pojavu posve novog političkog osoblja. Novo političko osoblje razlikovalo se od članova dvora, ono je raspravljalo samo s kraljem. Samo je to osoblje uživalo kraljevo poštovanje i znalo njegove namjere. Radili su svim silama na osnivanju apsolutističke vladavine kako bi dobili povlastice visokog plemstva. Vlast kralja neprestano je rasla te naposljetku nije imala nikakvih zapreka, a sredstva je opravdavala ciljevima. Dok je za vrijeme vladavine Louisa Svetoga vladao ideal pravde i milosrđa, ovdje je vladao samo interes krune¹³

---

⁹Henri Pirenne, *Povijest Europe*, Marijan tisak, Split, 2005., str. 242.

¹⁰Isto, str. 242.

¹¹Isto, str. 242.

¹²Ivo Goldstein, Borislav Grgin, *Europa i Sredozemlje u srednjem vijeku*, Novi Liber, Zagreb, 2006., str. 376.

¹³H.Pirenne, *Povijest Europe*, str. 242.

Kraljeva vlast se može definirati kao feudalna, ali kralj nije tipični feudalni vladar. Filip IV. ne slijedi vazalske propise. On ih zaobilazi. Kralj želi sve parcijalne vlasti udružiti te imati vlast i dominaciju nad njima.¹⁴

Francuska je za vrijeme Filipove vladavine bila podjeljena u okruge. Okruzi su bili područja koja su se davala u zakup. To je bio jedan od kraljevih načina za punjenje državne blagajne. Kraljevski kaštelani imali su zadaću upravljanja okruzima. Dolazi do uzdizanja kraljevskih kaštelana i porasta njihove moći.¹⁵

Mjere centralizacije Francuske u Filipovo vrijeme pratile su razne istrage i parnice. Bilo koji slučaj otpora i drugačije mišljenje odmah je bilo ugašeno. Svi koji su bili nezadovoljni kraljevim postupcima morali su prihvatiti vlastite gubitke ili prodati vlastita prava i povlastice.¹⁶

Filip IV. traži reformaciju fiskalnog sustava. Podanici bi tom reformom postali porezni obveznici. Sva sredstva sakupljena od nametanja poreza dostavljaju se u riznicu koja je povjerena na brigu kraljevskom rizničaru. Upravljanje novcem organizirano je tako da računovodstvo provjerava rad sudstva koje je također na putu da postane revizijsko tijelo. Filip IV. želi od feudalne vojske napraviti plaćeničku vojsku.¹⁷

---

¹⁴Skupina autora, *Povijest 6, Rani i razvijeni srednji vijek*, Europapress holding, Zagreb, 2007. , str. 490.

¹⁵*Povijest 6, Rani i razvijeni srednji vijek*, str. 490.

¹⁶I. Goldstein, B. Grgin, *Europa i Sredozemlje u srednjem vijeku*, str. 376.

¹⁷*Povijest 6, Rani i razvijeni srednji vijek*, str. 490.

3.2. NAMETANJE POREZA I PUNJENJE DRŽAVNE BLAGAJNE

Zbog brojnih ratova i sukoba u kojima je sudjelovao, Filip IV. trošio je i znatne količine novca. Deset je godina ratovao s Engleskom kako bi pridobio Flandriju i Akvitaniju. To je iscrpilo državnu blagajnu jer je kralj brojio samo gubitke i poraze unatoč zauzimanju manjih gradova i pokrajina u Akvitaniji i Flandriji. Uspjeh ipak broji na istočnim granicama carstva. Zauzeo je gradove Franche-Comte i Lyon. Lotaringija je, također, bila jedna od pokrajina gdje je Filip uspostavio svoju vlast. Takva ratna politika zadavala je težak udarac financijskom stanju Francuske, a utjecala je i na Filipovu politiku općenito. Kralj je konstantno trebao velike količine novca kako bi mogao dalje ratovati.¹⁸

Filipovi sukobi s templarima i papom bili su uvjetovani njegovim uvođenjem novih poreza i potragom za novim prihodima. Kralj je 1306. godine odlučio protjerati Židove iz Francuske. Na taj se način domogao njihovih imanja, zaplijenio je njihovu imovinu i zajmove. Nadalje, svim optuženicima koji su pripadali bogatijem sloju francuskog stanovništva, sud bi zaplijenio imovinu ili iznudio novac.¹⁹

Kako bi povećao dobit i došao do novca, kralj je više puta mijenjao vrijednost novcu. Na taj je način dobio nadimak „krivotvoritelj“.²⁰

Kraljevi prihodi su se povećavali, ali nisu bili dovoljni da pokriju sve Filipove troškove. Kralj tijekom najbitnijih godina u ratu s Englezima i Flandrijancima raspisuje opće poreze. Porezi su se odnosili na cijelo kraljevstvo. O tom potezu kralj je morao pregovarati s podanicima, ali Filip nije imao opću skupštinu preko čijeg posredništva bi to učinio. Kralj je to radio malo drukčije. O budućim porezima savjetnici su se dogovarali s kraljem u vijećnicama. Ostali su dijelovi kraljevstva pregovore o oporezivanju vodili preko izaslanika i lokalnih skupština. Vrijeme je prolazilo, ali ne na kraljevu ruku, tako da je naposljetku morao nametnuti manje poreze nego što je to prvotno planirao.²¹

---

¹⁸Ivo Goldstein, B. Grgin, *Europa i Sredozemlje u srednjem vijeku*, Novi Liber, Zagreb, 2006., str. 376.

¹⁹Isto, str. 376.

²⁰Isto, str. 376.

²¹Isto, str. 376.

4. ODNOSI SA ENGLESKOM

Godine 1294. godine započinje dugogodišnji rat s Engleskom čiji su razlozi dvije osnovne činjenice. Prva je bila da je centralizacija Francuske predstavljala prijetnju vladaru Engleske čiji su se posjedi nalazili na području Francuske, a druga da se vladaru Filipu IV. pojava aneksije Škotske Engleskoj činila neprihvatljivom.²²

Kralj Filip IV potaknuo je kralja Škotske Ivana Baliola da prekrši položenu zakletvu vjernosti Eduardu 1292. godine i posegne za oružjem. Smatrao je da se mora okoristiti Eduardovim teškoćama sa Škotskom i izbaciti Englesku iz njenih posljednjih posjeda na Kontinentu. Filip je izdao nalog da njegova vojska zaposjedne Guyennu, a u isto je vrijeme a Baliolom sklopio ugovor kojim je počela politika saveza Francuske sa Škotskom.²³ Ipak, prvi je pokušaj bio neuspješan. Eduard se u Guyenni ograničio na obranu te sve snage usmjerio protiv Baliola. Godine 1296. pobijedio ga je kod Dunbara te zarobio, a kamen na kojem su se krunili kraljevi Škotske, prenio je u Westminsteru opatiju gdje je nalazi i danas. Škotsko je kraljevstvo prestalo postojati i pretvorilo se u običnu englesku pokrajinu.²⁴

Eduard se sada mogao potpuno posvetiti Francuskoj. Međutim, napad svim snagama na Francusku nije davao nimalo povoda za uspjeh te je stoga poduzeo cijelu koaliciju protiv Francuske. Koalicija je bila nalik onoj koju je poduzeo Ivan Bez Zemlje prije 25 godina protiv Filipa Augusta. Koliko god je vlast u Njemačkoj bila slaba, pozvao ju je u koaliciju, iako se, međutim, više oslanjao na nizozemske vladare. Želio je napasti Francusku sa sjevera, tj. s jedinog područja koje nije bilo zaštićeno prirodnom granicom. U svoju je koaliciju uvrstio i flandrijskog grofa.²⁵

Zbog strogosti Filipa Lijepog njegovi su prvi pokušaji došli na pripremljeno tlo 9.1.1297. godine. Rat je započeo u lipnju te godine. Saveznik Engleza Adolf od Naussaua nije se pojavio. Eduard se iskrcao u Flandriji, ali pri dolasku u Škotskoj izbio je opći ustanak. Taj ustanak pogodio je izvlačenju kralja iz rata u kojem ionako nije imao uspjeha. Dana 9. 10.

---

²²Henri Pirenne, *Povijest Europe*, Marijan tisak, Split, 2005. , str..244.

²³ Ovaj savez Škotske i Francuske će kroz stoljeća promjenjive europske politike i dalje iskrsavati, te povezivati te dvije države protiv zajedničkog neprijatelja.

²⁴H.Pirenne, *Povijest Europe*, str. 244.

²⁵H.Pirenne, *Povijest Europe*, str. 245.

1297. godine sklopljen je mir između zavađenih strana, a engleski je kralj požurio nazad doma kako bi se pozabavio svojim sjevernim neprijateljem.²⁶

Potvrda mirovnog sporazuma bila je dogovor o vjenčanju Filipove kćeri Isabele za prijestolonasljednika Engleske. Ovaj rat je Flandrija iskoristila za pokušaj ostvarivanja svoje nezavisnosti. Godine 1299. donesen je konačni mir. Grof Guy de Dampierre od Flandrije nije bio uključen u mir koji su donijeli Eduard i Filip. U svibnju 1300. godine francuska je vojska brzo osvojila njegovu grofoviju. Sa starim je grofom postupano kao s vjerolomnim vazalom, te je bio bačen u zatvor zajedno sa svojim sinovima. Flandrija je zaokupljena i dobiva kraljevskog guvernera. Pripojenje Flandrije donijelo je pripojenje cijele Nizozemske, pogotovo zbog savezništva kralja Filipa sa grofom od Hainauta koji je baštiniio grofovije Holland i Zeeland. U Francuskoj su već počeli Rajnu smatrati prirodnom granicom kraljevstva.²⁷

---

²⁶H.Pirenne, *Povijest Europe*, str. 245.

²⁷Isto, str. 245.

5. PAPA BONIFACIJE VIII.

U razdoblju od 1292.-1294. godine papinska stolica bila je prazna jer se kardinali nisu mogli dogovoriti oko izbora. Nakon toga za papu je izabran ugledan asket Pietro di Morrone jer se smatralo da je on idealan za to mjesto. Cilj je bio odabir osobe koja će biti pod kontrolom kardinala kako bi se njome moglo lako upravljati. Izabran je Celestin V. koji nakon samo pet mjeseci podnosi ostavku i zatvara se u samostan.²⁸

Takav splet događaja potaknuo je kardinale na drukčiji izbor na novim papinskim izborima. 1294. godine papom postaje kanonski pravnik Benedetto Gaetano, poznat kao Bonifacije VIII. Bonifacije VIII. borio se za prava Crkve za koja je smatrao da joj pripadaju. Tada je situacija bila već nešto drukčija, a vjernici više nisu smatrali da bi Crkva trebala imati primat u srednjovjekovnom društvu.²⁹

---

²⁸I. Goldstein, B. Grgin, *Europa i Sredozemlje u srednjem vijeku*, str. 371.

²⁹Isto, str. 371.

5.1. SUKOB PAPE I VLADARA FRANCUSKE I ENGLJSKE

Uvođenje poreza svećenstvu bio je prvi razlog zašto se papa posvađao s francuskim i engleskim vladarom. Godinama ranije pape su bili ti koji su raspisivali razne poreze kako bi prikupili novac za odlazak u križarske ratove. Unatoč činjenici da su pape skupili taj novac, nikad nisu imali kontrolu nad time tko će ga, i kako, trošiti. Ubrzo je postalo uobičajeno da na taj način svjetovni vladari redovno pune svoju blagajnu. Bonifacije VIII. odlučio je to promijeniti.³⁰

Pripremajući se na borbu, oba kralja potrošila su velike količine novca. Zbog toga su obojica odredili visoke poreze na crkvena dobra, kao da se radilo o križarskom pohodu. Svećenstvo je dobilo popis poreza koje mora platiti, ali bez papinog odobrenja. Kraljevi su vršili pritisak na prelate kako bi se oni složili s tim porezima. 1294. godine Eduard ide toliko daleko da je plijenio sav novac engleskih samostana i oporezivao polovinu svećeničkih prihoda.³¹

Žalbe crkvenih vlasti nisu izostale. Rim je bio obaviješten te je papa Bonifacije VIII. smatrao da se mora okoristiti tom prilikom kako bi podsjetio vladare na granice koje teologija određuje svjetovnoj vlasti. Papa Bonifacije posljednji je primjer tipičnog srednjovjekovnog pohlepnog pape. Naime, bio je pravnik i sam po sebi daleko od ideala poštenog svećenika.³²

---

³⁰I. Goldstein, B. Grgin, *Europa i Sredozemlje u srednjem vijeku*, str. 372.

³¹I. Goldstein, B. Grgin, *Europa i Sredozemlje u srednjem vijeku*, str. 373.

³²J.M.Roberts, *Povijest Europe*, AGM, Zagreb, 2002., str. 200.

5.2. BULA CLERICIS LAICOS

Potaknut prethodno spomenutim događajima papa je donio bulu *Clericis laicos* koja stupa na snagu od 25.2.1296. godine. Njome je zabranjeno laicima da bez papina pristanka nameću svećenstvu porez, a poništeni su i svi oprosti koji bi u tom pitanju mogli biti dani. Jednom riječju, papa je prijetio izopćenjem svim prekršiteljima bule.³³

Iako imena kraljeva Eduarda i Filipa nisu bila navedena u buli, svi su smatrali da je bula upućena protiv njih. Ovaj spor između kraljevima i pape Bonifacija zametnuo se na političkom tlu, što je bila novina kod sukoba između svjetovnih vladara i pape. Papa je doveo u pitanje suverenu vlast monarha, samo postojanje država i najočitije interese naroda. Tako se opće osjećanje umjesto prema Rimu, uputilo protiv njega. Bonifacije VIII. nije očekivao protivljenje njegovom istupu.³⁴

Dva kralja su različito reagirala. Eduard se pravio kao da bula nije ni donesena, dok je Filip odlučio na djelu pokazati papi kako se ne bi trebao miješati u njegove poslove. Bonifacije VIII. ugrozio je Filipove financije pa je Filip odlučio ugroziti papine. Kralj je zabranio iznošenje novca i kreditnih pisama izvan granica kraljevstva. Također je zabranio izvoz zlata i srebra. Tim potezom prekinut je priljev svih papinskih prihoda koje je dobivao iz Francuske ili posredstvom svojih talijanskih bankara. Bonifacije VIII. bio je zbunjen posljedicom ove nadasve obične administrativne mjere. Zbog svojih intervencija u sicilskom ratu i pobuna Colonna hitno mu je bio potreban novac.³⁵

Francuska granica se trebala hitno otvoriti. Kako bi to postigao, pristao je na ustupke kralju. Bulu nije povukao, ali ju je ublažio pa je ona tako izgubila svu praktičnu važnost. Proglašenje Luja IX. svetim izvršeno je 1297. godine kako bi se papa umilio francuskom vladaru³⁶

---

³³Pirenne, Henri, *Povijest Europe*, Marijan tisak, Split, 2005. , str.245.

³⁴Isto, str.245.

³⁵Isto, str.246.

³⁶Isto, str.246.

5.3. JUBILEJ

Papa je želio povećati ugled Crkve u ondašnjem društvu te je godinu 1300. godinu proglasio godinom sveopćeg oprosta grijeha za sve hodočasnike i vjernike koji su dolazili u Rim.³⁷

Godina 1300. bila je jako bitna u Europi. Označavala je jubilej, prvu svečanost takve vrste u Europi, te je za papinstvo predstavljala neusporedivo slavlje. Vjernici iz cijelog kršćanskog svijeta dolazili su u Rim kako bi dobili oproste predviđene za one koji posjete grob apostola. Takvi izrazi ljubavi i dubokog poštovanja pogodovali su oholosti pape Bonifacija. Kada je vidio kako mu se silan narod klanja, smatrao je da će mu se jednako tako lako i kraljevi nakloniti i prihvatiti njegove naloge. Međutim, ubrzo je shvatio da njihova požrtvovnost ne ide toliko daleko da bi žrtvovali svoju nezavisnost i dostojanstva svojih kraljeva.³⁸

---

³⁷Jacques, Mercier, *Povijest Vatikana*, Barbat, Zagreb, 2001. , str. 198.

³⁸H. Pirenne, *Povijest Europe*, str. 247.

5.4. BULA UNAM SANCTAM

Filip IV. ponovno je raspirio papin bijes. U godini jubileja kada su tisuće hodočasnika krenule u Rim, Filip je dao uhititi jednoga biskupa, optuživši ga za izdaju.³⁹

Na molbu nadbiskupa Narbonne koji se žalio na konfiskaciju stanovitih lena, koji su pripadali njegovoj crkvi, papa je u Pariz poslao kao legata biskupa od Pamiersa, Bernarda Saisseta. Legat je svojom ohološću uvrijedio kralja. Kralj mu je dozvolio da se vrati u Rim i položi račun o svom poslanstvu, ali ga je prilikom povratka u svoju biskupiju uhitio. Kraljevski kancelar Pierre Flote optužio ga je za uvredu veličanstva, pobunu, herezu, svetogrđe i simoniju. Proglašen je krivim. Skupština prelata tražila je papu da mu oduzme biskupske funkcije. Papa je odvratio da želi oslobođenje Saisseta jte je obnovio važnost zabrane kralju da oporezuje crkvena imanja.⁴⁰

Papa protiv Filipovih postupaka izričito prosvjeduje i proglašava svoju službu najvišom na zemlji. Objavljuje dvije bule u prosincu 1301. godine, Salvator mundi i Asiculta fili. Obje bule u sebi sadržavaju optužbe napisane na račun francuskoga vladara. U bulama papa tvrdi kako je Filip zloupotrijebio ranije dobivene povlastice te se one smjesta ukidaju.⁴¹

Filip se time osjećao ugroženim. Saziva mislioce koji će potvrditi neovisnost njegove titule i položaja na osnovu starosti francuske vladavine i kraljevske povijesti jer je ona starija od one crkvene. To zapravo znači da francuski kralj treba imati veću moć od pape i da je poslan od Boga, kao i zbog toga što je vrijeme njegove vladavine dužeg vijeka.⁴² Filip IV. saziva koncil u Parizu 10. travnja 1302. godine na kojem su prisustvovali prelati, velikaši i građanstvo. Prosvjedovali su protiv papina napada na Francusku.⁴³ Činili su sve kako bi ocrnili papu pa su pisali lažne bule kojima bi uvrijedili kralja, ali i lažne odgovore koji su bili uvredljivi za papu. Narod je podupro kralja u njegovim nastojanjima. Kralj je poslao kardinala u Rim kako bi o tome obavijestio Bonifacija VIII. Državni staleži, skupština prelata, velikaša i građanstva, presudili su u korist krune.⁴⁴

---

³⁹I. Goldstein, B. Grgin, *Europa i Sredozemlje u srednjem vijeku*, str. 373.

⁴⁰H. Pirenne, *Povijest Europe*, str. 247.

⁴¹*Povijest 7, Razvijeni srednji vijek*, str. 82.

⁴²J. Mercier, *Povijest Vatikana*, str. 198.

⁴³I. Goldstein, B. Grgin, *Europa i Sredozemlje u srednjem vijeku*, str. 373.

⁴⁴H. Pirenne, *Povijest Europe*, str. 249.

Papa na ovakav potez francuskoga kralja odgovara bulom Unam Sanctam 18. studenog 1302. godine. Ulomak iz bule glasi:“ Izjavljujemo da je svako ljudsko biće podvrgnuto papi u Rimu, tvrdimo i zauzimamo stav o svemu onome što je potrebno za spasenje“. Ovakva izjava potvrđuje imperijalistička nastojanja pape Bonifacija VIII. da zadobije centralističku vlast nad državama srednjovjekovne Europe.⁴⁵

Filip IV. odlučio je papu baciti na koljena. Našao je saveznika u obitelji Colonna. Ta je obitelj smatrala papu uljezom jer su vjerovali da je umješan u sumnjivu abdikaciju njegova prethodnika. Filipu su takvi saveznici odgovarali te se pretvarao kako podupire i vjeruje u njihovu teoriju. U lipnju 1303.godine sastali su se državni staleži kako bi odobrili Filipov plan da poništi Bonifaciju papinsku titulu. Kako bi taj plan proveli u djelo, Filip saziva koncil i odlučuje papu dovesti na njega.⁴⁶

Nakon što je papa izopćio Filipa IV. iz crkve, Filip odlučuje uzvratiti silom tako što će poslati svoga izaslanika Vilima de Nogareta u Italiju. Njegova je namjera je dovesti papu u Francusku. U lipnju godine 1303. kraljev savjetnik boravi u Firenci gdje se susreće sa Sciarrom Colonom. On je bio pripadnik obitelji koja je bila zakleti neprijatelj obitelji Caetani iz koje potječe papa Bonifacije VIII. Njih dvojica su se dogovorili da unajme osamsto plaćenika s namjerom da uhvate papu. Papa je u to vrijeme boravio u Anagniju, točnije na dvoru na kojem se papa provodio s jednim dijelom članova svojega dvora. Sedmoga rujna četa je izvršila napad na grad, opkolila ga, zarobila dva kardinala i naposljetku zapalila katedralu i ušla u papinsku palaču. Papu je zarobljen u Anagoniju u rujnu 1303. godine⁴⁷

Vilim i Bonifacije povelili su žestoku raspravu te je Vilim papi izrekao dugi popis optužbi koje su glasile na njegovo ime. Papa je zauzvrat na njega zazvao Božji gnjev. Takav potez Bonifacija VIII. razbjjesnio je njegova ljutog protivnika Colonna koji ga je u tome trenutku ispljuskao željeznom rukavicom po licu. Po predaji Nogaret se morao uključiti i spriječiti Colonu da ne ubije papu. Dan nakon oslobođeni su zarobljenici grada i ubrzo stiže četa konjanika iz Rima koja će papi osigurati sigurno putovanje u Vječni grad. Time će pomutiti Filipove planove za Bonifacijev dolazak u Francusku. Papa se ipak nije pojavio na koncilu, pušten je iz zarobljeništva nakon čega velikom brzinom gubi ugled. Bonifacije VIII. umire mjesec dana poslije, točnije 11. listopada 1303. godine⁴⁸

---

⁴⁵Povijest 7, *Razvijeni srednji vijek*, str. 82.

⁴⁶H. Pirenne, *Povijest Europe*, str. 250.

⁴⁷J. Mercier, *Povijest Vatikana*, str. 198.

⁴⁸Isto, str. 198-199.

6. KLEMENT V.

Nakon Bonifacijeve smrti kardinali za papu izabiru Benedikta XI. . Benedikt je dao oprost grijeha Filipu IV. i njegovom suradniku Nogaretu. Papa iznenada ubrzo umire te papinsko mjesto ostaje prazno.⁴⁹

Klement V. bio je jedan od papa koji je radio u potpunosti sve što je bilo po volji francuskog dvora, u ovom slučaju Filipa IV. Lijepog. Na samom početku svoga pontifikata pokreće sudski postupak protiv pokojnog pape Bonifacija VIII., koji je za vrijeme života predstavljao glavnog suparnika francuskoga kralja.⁵⁰

Klement V. izabran je za papu 5. lipnja 1305. godine na konklavi u Perugi. Konklava je trajala čak 11 mjeseci, a on je bio podoban kandidat za većinu članova Kardinalskog kolegija. Pravim imenom Bertrand Got, tada nadbiskup Bordeauxea, podrijetlom iz Villandrauta u Guyennei, bio je poprilično iznenađen odlukom Kardinalskog kolegija. Činio se kao osoba koja je mrzila probleme i baš zato je bio savršena osoba koja će pomoći pomiriti nepomirljivo.⁵¹

Njegov prvi potez kao novoizabranog pape bila je promjena sjedišta Svete stolice. Kao službeni razlog Klement V. navodi tadašnje stanje u Italiji, osobito Rimu, gdje se odvija sukob klanova. S jedne strane bili su papini pristaše (gvelfi), predvođeni Orsinijevima, a s druge su se nalazile pristaše cara (gibelini), predvođeni obitelji Colona. Nakon što je okrunjen u Lyonu 14. studenog 1305. godine, papa je svoje sjedište nakratko smjestio u Bordeaux, 1306. godine, zatim u opatiji Liguge tijekom 1307. i 1308. godine. Avignon je bio konačna odluka i papa od tada stoluje tamo. Taj je posjed pripadao Svetoj stolici još od 1229. godine. Avignon u to vrijeme nije imao papinsku palaču te se papa smješta u dominikanski samostan.⁵²

---

⁴⁹ I. Goldstein, *B. Grgin, Europa i Sredozemlje u srednjem vijeku*, str. 374.

⁵⁰ Franzen, August, *Pregled povijesti Crkve*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1993. , str. 188.

⁵¹ J. Mercier, *Povijest Vatikana* , str. 199

⁵² J. Mercier, *Povijest Vatikana* , str. 200

7. AVIGNONSKO SUŽANJSTVO

Pape su brinule za materijalno stanje Crkve i svi su većinom bili odlični u vođenju financija i raspravljanju pravnih odnosa. Ono čemu nisu bili dorasli bilo je staro uspostavljanje povjerenja u crkvenu instituciju koje se s vremenom znatno narušilo. Položaj Crkve narušen je prvenstveno postupcima koji su upitni kada ih gledamo s vjerskog stajališta, iako su sasvim razumljiva kada ih se motri sa svjetovnog stajališta. Najriskantniji potez tadašnjeg crkvenog vodstva nesumnjivo je bio premještanje Svete Stolice u Avignon.⁵³

To je u to vrijeme značilo pomicanje težišta Crkve. Rim je do tada bio takozvani „Vječni grad“. Na temeljima bivšeg Rimskog carstva postavljena je ideja koja podrazumijeva da je taj grad Petrovo nasljedstvo na rimskoj stolici i činjenica da Crkva ondje ima svoj primat. Također, Rim je do tada predstavljao svojevrsni univerzalizam.⁵⁴

Francuska je tada bila središte europske civilizacije. Samim time imala je i najviše sredstava od kojih je veliki dio crpila upravo Crkva kako bi napunila svoju blagajnu. Mana prelaska crkvenog sjedišta u Avignon leži u tome što pape mijenjanjem središta udaljavaju crkvu od njezine izvorne tradicije. Na taj način pape gube dio uzvišenosti i autoriteta koji su imali dok su stolovali u Rimu. Ovim postupkom pape u očima javnosti postaju podanici francuskoga kralja. Tome je pridonijelo i što su pape za vrijeme stolovanja u Avignonu većinom bili Francuzi.⁵⁵

Činjenica da nad pojedinim opatima i biskupima dominiraju svjetovni vladari dovodi do toga da avignonski pape pokušavaju sve važnije poslove obavljati na svom dvoru. Pape žele centralizirati svoju vlast. Prvi korak na tom putu bilo je otvaranje mnogih novih ureda i crkvenih sudišta.

U to vrijeme francuski utjecaj na pape poprilično raste, a u kardinalski zbor, u odnosu na prijašnja vremena, ulazi sve više francuza, što dovodi do toga da su i sami pape većinom francuskog podrijetla.⁵⁶

Avignon se geografski nalazi u Francuskoj kojom u to vrijeme vlada francuski kralj. Godine 1348. Klement V. kupuje Avignon i zemljište oko njega. Avignon je na taj način

---

⁵³I. Goldstein, B. Grgin, *Europa i Sredozemlje u srednjem vijeku*, str. 381.

⁵⁴August Franzen, *Pregled povijesti Crkve*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1993., str. 187.

⁵⁵I. Goldstein, B. Grgin, *Europa i Sredozemlje u srednjem vijeku*, str. 381.

⁵⁶A. Franzen, *Pregled povijesti Crkve*, str. 187.

postao samostalni teritorij koji je papino vlasništvo. Opkoljen je francuskim teritorijem, ali i neposrednim utjecajem. Na taj je način i odvojen od ostatka Europe i svijeta. Do tada su se pape uspješno borili protiv takve situacije. Situacije u kojoj su opkoljeni i njihovu moć nadilazi moć jednog vladara. Pape se tada prepuštaju u ruke francuskih kraljeva, a samim time odriču se i svoga autoriteta.⁵⁷

U 14. stoljeću, nakon što su Filip IV. I Eduard preminuli, dolazi do snažne reakcije feudalnog društvenog sloja koja nije pridonijela vraćanju Crkve na vodeći položaj, Crkva je u odnosu na dotadašnji ugled u društvu bila izvrgnuta mnogim udarcima koji su sezali od političkog ugleda do vojnih udaraca. Mnogo gori udarac samoj Crkvi zadaje činjenica da se Crkva tada našla u nezgodnom položaju i više nije bila dovoljna samo ona da bi zadovoljila glad društva za znanjem. Crkva ne može zadovoljiti intelektualne, ali i duhovne potrebe koje nameće novi način života razvijen krajem srednjega vijeka. Vjernici počinju tražiti novi način na koji bi se približili Bogu te preuzimaju neke nove metode koje nisu u skladu s tradicionalnim crkvenim naukom. Umnožile su se razne svečanosti koje su raspršivale oblike praznovjerja kako bivjernici iskazali vlastitu pobožnost.⁵⁸

---

⁵⁷J. Mercier, *Povijest Vatikana*, str. 199.

⁵⁸I. Goldstein, B. Grgin, *Europa i sredozemlje u srednjem vijeku*, str. 381.

7.1. CRKVA U AVIGNONU

Europska, politička, umjetnička, crkvena i vladarska scena doživjela je veliki udarac premještanjem sjedišta crkve u Avignon. Dante i Petrarca iznose svoja mišljenje o situaciji i položaju Crkve u to vrijeme. Petrarca piše da je Avignon „mjesto sastanka demona“ i „novi Babilon“. Katarina Sienskaje čak je imala i plan da u suradnji s kardinalom Gilom Alvarezom Carrilom de Albornzom, koji je bio nadbiskup u Toledu i papinski legat u Rimu, organizira vraćanje papinskog prijestolja u Vječni grad.⁵⁹

Nakon Klementa V. u Avignonu se izmjenjuje šest papa koji su bili iz pokrajine Languedoc. Prvi, pravim imenom, Jaques Dueze, bio je avignonski biskup rodom iz Cahorsa. Nakon izbora za papu, izabrao je ime Ivan XXII. Vladao je od 1316. do 1334. godine. Ivan XXII. poznat je po tome što je nastojao promovirati misijsku aktivnost na području Azije. Zalagao se za osnivanje katoličke biskupije u Antoliji, Indiji, Iranu i Armeniji. Zalagao se i za obrazovanje pa je osnovao knjižnicu u Avignonu i sveučilište u Cahorsu. Pobrinuo se i da od 28 novih kardinala, 20 njih dolazi s juga Francuske. Favorizirao je svoju rodbinu tako da su i njegova tri nećaka također postali kardinali. Najviše se istaknuo na polju financija i prava. Reformirao je kanonsko pravo koje je prve preinake doživjelo tek u 16. stoljeću. Bulama *Execrabilis* (1317.) i *Ex Debito* (1319.) povećao je papinsku kontrolu nad crkvenim uređima. Kontrolirao je i naknade koje su im se plaćale. Reformirao je sustav poreza te sastavio novu knjigu u kojoj je nametnuo nove naknade za izdavanje crkvenih dokumenata. Ti se porezi i naknade nisu mijenjali naredna dva stoljeća.⁶⁰

Sljedeći je bio Jaques Fournier, podrijetlom iz Saverduna, papinskim imenom Benedikt XII. Vlada od 1334. do 1342. godine. Svoj pontifikat posvetio je reformama crkvenih redova i same Crkve. Na političkom planu nije se pokazao kao uspješan papa, a podupirao je kralja Filipa VI. Jedan od tih neuspjeha njegova je nemogućnost prekinuti rat između Francuske i Engleske koji je započeo za vrijeme njegovog pontifikata, a poznat je pod nazivom Stogodišnji rat (1337.-1453.). Nakon što je doktorirao teologiju u Parizu i učlanio se u cistercitski red, postao je opat u samostanu Fontfroide 1311. godine, 1317. godine u biskupiji Pamiers. Biskup postaje 1326. godine u Mirepoixu, a kardinalom godinu dana

---

⁵⁹J. Mercier, *Povijest Vatikana*, str. 201-202

⁶⁰<https://www.britannica.com/biography/John-XXII>

kasnije. Papa postaje 20. prosinca 1334. godine zbog svog žara kojim se suprotstavljao hereticima i zato jer je bio dobar teolog što je navelo ostale kardinale da ga predlože za papinsku titulu. 1336. godine izdaje bulu *Benedictus Deus* u kojoj je formulirao nauku da će duše pravednika postati vizija odmah nakon smrti. On je jedan od papa koji nije vratio papinsku stolicu u Rim, ali se barem pobrinuo donirati novac za zapuštene crkve Rima kako bi se obnovile.⁶¹

Benedikta XII. nasljeđuje papa Klement VI., pravim imenom Pierre Roger, koji vlada od 1342. godine i narednih deset godina. Pierre Roger prvo je bio nadbiskup u Sensu, a zatim i u Rouenu. Kardinalom postaje 1338. godine. Imenuje ga njegov prethodnik papa Benedikt XII. Njegovo vrijeme u papinskoj stolici obilježili su posljednji Križarski rat, pad Firentinskih bankara te papinski posjedi u Italiji. Kao svoju prvu dužnost i zadatak, uzima križarski rat protiv Turaka. Odgovoran je za križarsku ekspediciju koja se dogodila 1344. godine i koja je osvojila Smyrnu, odnosno današnji Izmir. 1346. pomogao je njemačkom kralju Karlu IV. doći na prijestolje te je Karlo time postao papin saveznik. Papa napušta zavjet siromaštva. Proširio je papinsku palaču i živio bogat život. Papa je bio pokrovitelj i mecenas brojnim umjetnicima toga vremena, a podupirao je i znanstvenike. Njegov se dvor tada smatrao jednim od najsofisticiranijih dvorova upravo radi njegovog pokroviteljstva.⁶²

Etiene Aubert bio je kardinal- biskup Ostije te je za papu izabran 1352. godine pod imenom Inocent VI. Propagirao je reforme redovničkih i svećeničkih redova kako bi zabranio jednoj osobi dobiti bezbroj beneficija. Kako bi to napravio, natjerao je prelate boraviti u svojim biskupijama i reformirao je papinsku kuriju u Avignonu. U kolovozu 1352. godine pušta na slobodu Cola di Rienzu, rimskog tribuna, koji je bio optužen za herezu za vrijeme Klementa i izopćen iz Katoličke crkve. Papa je to učinio kako bi mu Rienzo pomogao uspostaviti i obnoviti papinsku vlast u Rimu zajedno sa kardinalom Albronzom, koji je bio generalni vikar Papinske države. Nadao se povratku u Rim. Međutim, to se nikad nije dogodilo jer je njegov pomagač Rienzo ubijen 1354. u jednoj rimskoj pobuni, a Inocent je također preminuo prije nego se uspio vratiti u Rim.⁶³

Vilim de Grimoard, podrijetlom iz Gevaudana, sjeda u papinsku stolicu 1362. godine i pod imenom Urban V. Proglašen je blaženim. Bio je plemićkog podrijetla, a pridružio se redu benediktinaca. Kasnije je radio kao profesor i predavao je pravo u Avignonu. Dana 28. rujna

---

⁶¹<https://www.britannica.com/biography/Benedict-XII#ref11596>

⁶²<https://www.britannica.com/biography/Clement-VI>

⁶³<https://www.britannica.com/biography/Innocent-VI>

1362. godine, izabran je za nasljednika Inocenta VI. Pomogao je u obnavljanju talijanskog mira. Kao papa nastoji reformirati Avignonsku kuriju, a od 1365. godine planira ju ponovno postaviti u Rimu unatoč francuskom protivljenju. Iste te godine Karlo IV. posjećuje ga u Avignonu kako bi mu bio pratnja pri odlasku u Rim, a papa ga zauzvrat kruni kao kralja Burgundije. Papa je smatrao kako je bitno da se istočna i zapadna crkva što prije ujedine. Kako bi pregovori s carigradskim patrijarhom bili lakši, bilo je nužno vratiti papu u Rim. Kada se vratio u Rim, zatekao je većinu crkava u ruševnom stanju i odmah naredio da se započne njihova obnova. 1370. godine vraća se u Avignon potaknut sukobom Rima i Vatikana te ratom između Francuske i Engleske. Urban V. poznat je po strogom životu koji je vodio i pobožnosti koja ga je ispunjavala. Zaštitnik je učenja, a poznat je i po tome što je osnovao sveučilišta u Beču, Krakovu i Orangeu.⁶⁴

Posljedni u nizu je papa Grgur XI. koji u Avignonu stoluje od 1370. do 1378. godine. Imenovan je kardinalom 1348. godine za vrijeme Klementa VI. koji mu je bio stric. Jednoglasno je izabran za papu 30. prosinca. Kao prvi zadatak postavlja si vraćanje papinstva u Rim kako bi si olakšao pregovore s istočnom crkvom o ujedinjenju. Planove za povratak u Rim stavio je na čekanje. Posredovao je između Francuske i Engleske u Stogodišnjem ratu kako bi pomirio zaraćene strane, što mu nije uspjelo. 1375. godine uspio je pobijediti Firencu u ratu protiv Papinske države, a godinu dana kasnije zaraćene države sklapaju mir. 1377. godine vraća papinstvo u Rim.⁶⁵

U to vrijeme papa ne stoluje u Rimu. Pape imenuju svoje delegate koji borave u Rimu i predstavljaju Apostolsku Stolicu na duhovnom i svjetovnom planu. Najpoznatiji među njima već je spomenuti Gil Alvarez Carrilo de Albornoz koji je željeznom rukom vodio papinsku državu, ali ipak nije uspio uspostaviti svoju vlast.⁶⁶

---

⁶⁴<https://www.britannica.com/biography/Blessed-Urban-V>

⁶⁵<https://www.britannica.com/biography/Gregory-XI>

⁶⁶A. Franzen, *Pregled povijesti Crkve*, str. 187.

7.2. NAPUŠTANJE AVIGNONA

Prvi papa koji je ideju o povratku proveo u stvarno djelo bio je papa Grgur XI. Zbog političkih problema, morao je sačekati s provođenjem svoje odluke u djelo, ponajviše zbog činjenice da se francuski kralj Karlo V. (1364.-1380) nikako nije slagao s papinom odlukom o preseljenju natrag u Rim.⁶⁷

Papa je svoj povratak u Rim najavio 1. kolovoza 1374. godine. Taj se povratak trebao dogoditi za dvije godine, a papa je čak od Mlečana naručio brodove za svoj povratak. Ipak, put se morao odgoditi i nakon što su sve prepreke uklonjene, papa je mogao ispuniti svoj zavjet. Papa i Kuriya ukrcali su se na brod 1376. godine, 2. listopada u Marseillesu, na Uskrs. Papa u Rim ulazi 17.siječnja 1377. godine, a svoju rezidenciju smješta u Lateranu.⁶⁸

---

⁶⁷J. Mercier, *Povijest Vatikana*, str. 203.

⁶⁸J. Mercier, *Povijest Vatikana*, str. 203.

8. UKIDANJE TEMPLARA

Filip IV. želi uništiti templare jer mu je na umu samo novac koji taj red posjeduje. Templari su bili red koji je nakon križarskih ratova nastanjen u Francuskoj. U svojem su vlasništvu imali mnogo posjeda, a samim time i raznih povlastica koje su zapravo služile kako bi se pri pripremanju vojnih pohoda križari lakše sakupili i mobilizirali. Kako je vrijeme takvih vojnih pohoda završilo, njihovo bogatstvo i moć postali su Filipov trn u oku i morao je nešto poduzeti. Od 1307. godine kralj ih na sve načine pokušava ocrniti i eliminirati. Filip IV. se godinama zaduživao posuđujući novac od templara. Dug nije mogao vratiti pa je kao jedini način za rješavanje tog problema vidio u ukidanju vojnog reda. Na taj način će prisvojiti i njihovo preostalo bogatstvo.⁶⁹

Prvo kreće s kovanjem spletki i raznim osvetničkim potezima, optužuje ih za razne zločine među kojima su se često nalazili krivovjere i blud, veliki grijesi srednjovjekovne Crkve. 13. listopada iste godine Filip ide korak dalje te u jednom danu izdaje nalog za uhićenje 2000 pripadnika templarskog reda i zaplijenu svih dobara koje su imali u svome posjedu. Primjenjivali su razne metode mučenja da bi iznudili priznanje za lažne optužbe. Papa Klement V. nije reagirao na takav potez francuskoga kralja te nije ništa učinio kako bi spasio templarski red, već je zauzeo Filipovu stranu. 22. ožujka 1312. papa povlači ključan potez i ukida templarski red, iako na saboru glasanje za tu odluku nije postiglo potrebnu većinu.⁷⁰

---

⁶⁹A. Franzen, *Pregled povijesti Crkve*, str. 188.

⁷⁰A. Franzen, *Pregled povijesti Crkve*, str. 188.

9. FILIPOVI NASLJEDNICI

Godine 1314. na francusko prijestolje dolazi Luj X. Svadljivac, sin Filipa IV. Lijepog i Francuskom vlada naredne dvije godine. Filip V. Visoki postaje kralj 1317. i vlada do 1322. Posljednji sin Filipa IV. bio je Karlo IV. Lijepi. Nakon smrti trojice kraljeva prekida se Filipova loza, a jedan od mitova glasi da je meštar templara Jacques de Molay prokleo kralja i njegovih budućih deset generacija.⁷¹

Nijedan od Filipovih sinova nije imao muškoga nasljednika koji bi nakon njihove smrti preuzeo francusko prijestolje. Francuski pravnici tada su smatrali da njihove kćeri po zakoni nemaju pravo nasljediti prijestolje, kao ni njihovi sinovi. Pravi razlog bio je što su se princeze trebale udati za velikaše, ali oni se međusobno nisu mogli dogovoriti tko će postati začetnik nove dinastije u Francuskoj. Na prijestolje tada sjeda Filip Valois te postaje kralj Filip VI. koji vlada od 1328. do 1350.⁷²

Kasnije dolazi do opasnosti engleskog potraživanja francuskog prijestolja. Razlog tomu bio je brak između Eduarda II. i kćeri Filipa IV. Nakon što je Eduard III. stupio na englesko prijestolje, počinje potraživati svoja prava kao unuk kuće Valois. Iako je imao manja prava nego već spomenute princeze, imao je puno veću vojnu silu kojom bi ih mogao zatražiti. Pravi problemi nastaju kada Eduard pomogne francuskim pobunjenicima te ga njihov vođa Jaques van Artevelde nagovori da se proglasi kraljem francuske. Na taj ga je način priznao za vladara Flandrije. Eduard je taj zahtjev prihvatio, ali to je prouzrokovalo oružani sukob već sljedeće godine, poznat kao Stogodišnji rat.⁷³

---

⁷¹I. Goldstein, B. Grgin, *Europa i Sredozemlje u srednjem vijeku*, str.402.

⁷²I. Goldstein, B. Grgin, *Europa i Sredozemlje u srednjem vijeku*, str.402.

⁷³I. Goldstein, B. Grgin, *Europa i Sredozemlje u srednjem vijeku*, str. 402- 403.

10. ZAKLJUČAK

Filip IV. Lijepi nije bio jedan od najvećih i najbitnijih vladara Francuske, ali ipak je ostavio svoj utisak u povijesti Europe. Smatra se jednim od najpohlepnijih vladara. Zbog manjka u državnoj blagajni, odlučio je ukinuti red templara kojima je bio dužan. U vremenu njegova vladanja pamte se sukobi s crkvom i papom Bonifacijem VIII. Po prvi put dolazi do slabljenja crkvene vlasti naspram svjetovne. Papa gubi svoju moć koju je imao nad narodom te dolazi do pojave nacionalne solidarnosti. Unatoč koracima koje je poduzeo i od kojih je cijela Europa ostala u šoku, njegova djela značajno su utjecala na današnje vladare, te odnos crkvene i svjetovne vlasti. Najveći udarac zadao je nakratko Katoličkoj Crkvi čije je sjedište pod njegovim utjecajem premješteno na francusko tlo. Za to su ipak zaslužni i drugi čimbenici, poput sukoba koji su se u to vrijeme održavali u Rimu i na vlastelinskoj sceni Italije. Upravo te sukobe Klement V. navodi kao razlog premještanja Svete Stolice u Avignon. Tada počinje mračno razdoblje Crkve i mnogi suvremenici izražavaju svoje nezadovoljstvo takvim stanjem.

11. POPIS LITERATURE

- Franzen, A. (1993). *Pregled povijesti Crkve*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb
- Goldstein, I., Grgin, B. (2006.). *Europa i Sredozemlje u srednjem vijeku*, Novi Liber, Zagreb
- Mercier, J. (2001.) *Povijest Vatikana*, Barbat, Zagreb
- Pirenne, H. (2005.). *Povijest Europe*, Marijantisak, Split
- Roberts, J. M., (2002.). *Povijest Europe*, AGM, Zagreb
- Skupina autora (2006.). *Povijest 6, Rani i razvijeni srednji vijek*, Europapress holding, Zagreb
- Skupina autora (2006.). *Povijest 7, Razvijeni srednji vijek*, Europapress holding, Zagreb

- <https://www.britannica.com/>